

MIRKO POSAVEC

„Kino - brodovi”

U posljednje se vrijeme sve češće na morima pojavljuju replike raznih historijskih jedrenjaka, sagrađene za potrebe kinematografske industrije kad se snimaju razni historijski, pustolovni ili biografski filmovi. Ovi se brodovi u svijetu cineasta popularno nazivaju »kino-brodovi«.

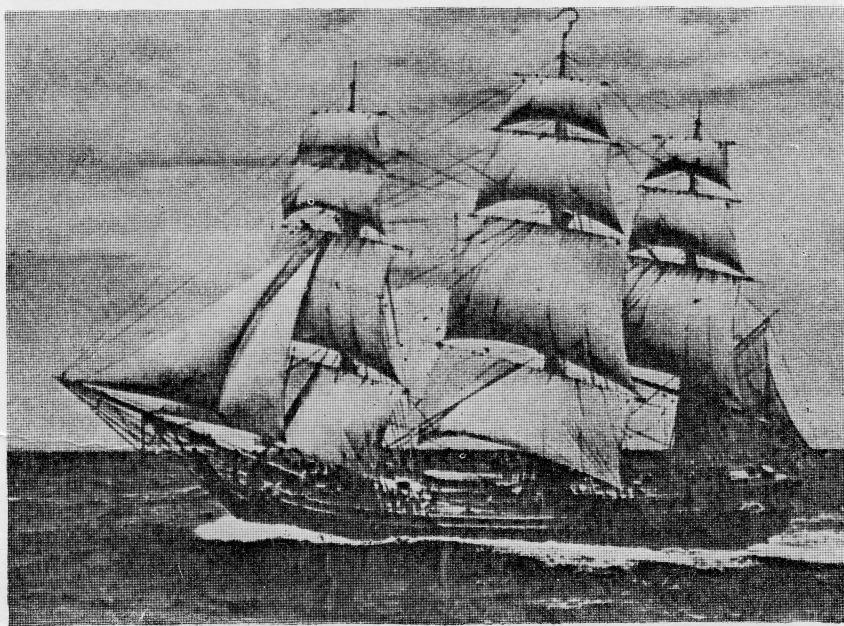
Jedna od prvih replika koja je poslužila za filmske svrhe jest kopija slavne Kolumbove **Santa Marije**, koja se i danas može vidjeti u luci Barcelone. Ona je sudjelovala u snimanju nekih filmova o Kolumbovu putovanju u Novi Svijet.

U ljetu godine 1957. Njujorčani su se ne malo iznenadili kad su ugledali kako Hudsonom plovi jedan starinski jedrenjak. Bila je to kopija legendarnog **Mayflower-a**, broda koji je preko Atlantika u Sjevernu Ameriku prevezao prve britanske koloniste, žrtve tadašnje vjerske netrpeljivosti danas popularno nazvane »hodočasnici«. Prigodom proslave 335-godišnjice ovog događaja engleski novinar Warwick Charlton dao je ideju da se izgradi kopija ovog historijskog broda i da ona krene tragom svog originala. Ali tada je iskrsla jedna nevjerovatna zapreka zbog koje zamalo da nije sve propalo: nitko, naime, nije znao kako je originalni **Mayflower** izgledao, jer povijest nije sačuvala njegov lik. U dokumentima i arhivskoj građi elizabetanskih vremena spominje se doduše 19 brodova tog imena, ali koji je od njih bio onaj historijski, nije

se moglo utvrditi. Stoga je odlučeno da se izgradi brod, tipičan za ono vrijeme, težak 180 tona.

Nacrte novog **Mayflower-a** izradio je tada američki brodograđevni arhitekt William Baker pa je kobilica bila položena 4. srpnja 1955, da bi novogradnja za nepune dvije godine bila dovršena. Replika je bila duga 27, široka 7,5 i visoka 3,6 metara. Prilikom njeina porinuća skupila se oko navoza velika masa ljudi. Svi su nestrpljivo očekivali čas kad će se ovaj neobičan brod pomaći i otkliziti u more. Nakon velikih napora radnici su uspjeli pokrenuti brod, ali on se najednom na užas svih prisutnih nagnuo na bok i zaprijetio da će se prevrnuti na gledaoce koji su se ponično razbježali. Ipak sve je dobro završilo i na svoje putovanje u pravcu Amerike novi je **Mayflower** isplovio 20. travnja 1957. s posadom od 33 čovjeka, odjevena u starinska odijela. Na palubi su bila još i dva kinooperatera koji su cijelo ovo »historijsko« putovanje trebali snimiti za što su stvarno i potrošili kilometre filmske vrpce. Ova replika sada leži u Plimouthu i velika je turistička atrakcija grada.

Poznata pobuna koja se god. 1789. zbila na britanskom ratnom brodu **Bounty** možda je najfilmovanija tema iz pomorskog života pa su za potrebe filma do danas bile izgrađene čak tri replike ovog famoznog broda. Stariji građani sigurno će se sjećati prvog

Treći »BOUNTY«, izgrađen 1960. godine, na putu za Tahiti

filma pod naslovom »Pobuna na brodu **Bounty**«, snimljenog god. 1937. Ulogu kapetana Bligha tada je igrao poznati britanski glumac pokojni Charles Laughton. Da bi tada izgradili točnu kopiju originalnog **Bounty-ja** cineasti su se obratili starim arhivima. Na veliko iznenađenje otkrilo se pri tom da je **Bounty** zapravo bio 220 tonski trgovački jedrenjak **Bethia** kojeg je 1787. kupio Britanski Admiralitet i preuredio u vojnoopskrbni brod poslan pod zapovjedništvom kapetana Bligha da na pacifičkim otocima pronade i u domovinu donese drvo hljebovac. Po svim tim materijalima izgrađena je prva kopija historijskog **Bounty-ja**.

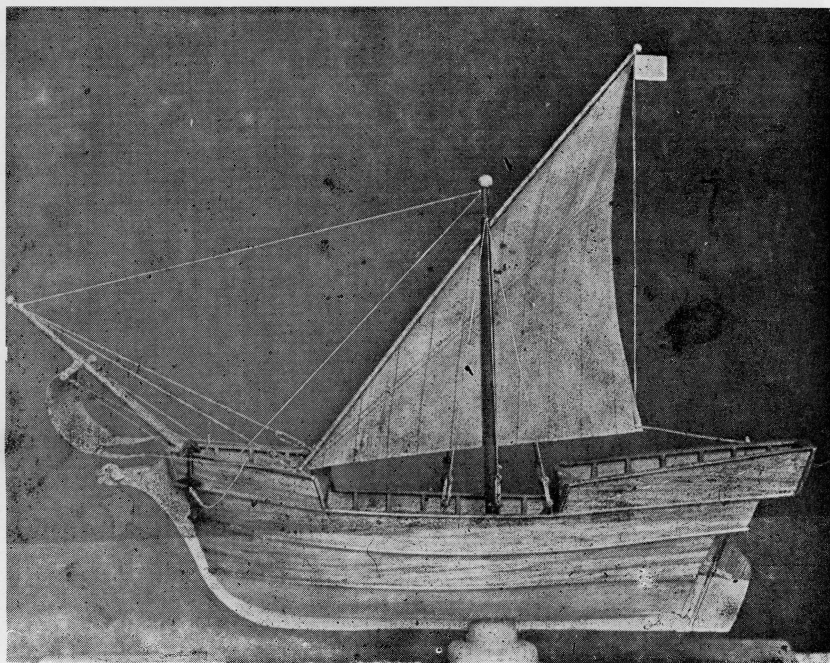
Nakon prikazivanja ovog filma još je više porastao interes za samu pobunu pogotovu kad se saznalo da potomci njenih vinovnika i danas žive na otočju Pitcairn. Izvršena su nova istraživanja, napisane nove knjige, a pronađeni su i ostaci originalnog **Bounty-ja**. Stoga god. 1960. filmska kompanija Metro-Goldwin-Mayer odlučuje da snimi novu verziju ove pobune pod istim imenom. U kanadskom gradu Lunenburgu izgrađena je druga kopija **Bounty-ja** koja je stajala 750.000 dolara. Iste je godine taj brod otplovio na Tahiti s posadom od 27 ljudi, no plovidba nije bila sretna. Tjerajući u očaj direktora filmske kompanije brod je napredovao sve sporije kroz Tihí ocean boreći se sa suprotnim vjetrovima. Najzad je i pomoćni motor zahvatio požar koji je srećom bio ubrzo ugušen, ali je motor ostao neupotrebljiv. Ulogu prvog časnika Christiana Fletchera igrao je u tom filmu Marlon Brando, a premijera mu je bila 1962. Sada se već spominje novi film na tu temu, a naravno i novi **Bounty**.

Među najnovije replike, izgrađene za potrebe filmske industrije spada i kopija zna-

menitog Drakeovog **Golden Hind-a**. Ovaj je brod izgrađen god. 1973., povodom 400-godišnjice doplovljenja Drake-a u vode San Francisca, a nedavno je dojedrio u Japan gdje će se s njim snimiti dva filma. Jedan od njih zvat će se »Operacija Drake« a prikazivat će pustolovna putovanja ovog glasovitog gusara.

Ipak češći je slučaj da su za potrebe snimanja bili pregrađivani ili bolje reći prerađivani postojeći jedrenjaci, no što su bile građene replike originalnih brodova. Tako je na pr. današnji britanski brik **Eye of the Wind** bio »maskiran« kao Cook-ov brod **Endeavour** u filmu o Cook-ovoj plovidbi oko svijeta, snimljenom povodom 200 godišnjice ovog događaja. Isto je tako drveni jedrenjak **Marques** bio preuđen da izgleda kao **Beagle** učenjaka Charlesa Darwina povodom snimanja Darwinove biografije. Napokon, i mi smo za potrebe »glume« maskirali jedan naš jedrenjak davši mu lik **Santa Marije** u Krležinoj drami »Kolumbo«, a Dubrovčani su ga imali prilike vidjeti u svojoj luci. Na kraju, sprema se i snimanje filma »Grof Monte Christo« u kome bi se neke pomorske scene snimile pomoću norveškog brigantina **Sören Larsen**. Ovaj brod je postao već poznati »glumac« jer je bio angažiran i u popularnoj TV-seriji »Onedin Line« (Jedrenjaci) uz portugalski riječni jedrenjak plosnatog dna **Marria Do Ceu Lopes** koji će obnovljen uskoro zaploviti holandskim obalnim vodama.

Vjerojatno će se povodom raznih obljetnica izgraditi još po koja replika nekog historijskog broda za potrebe filma. U tom bismo i mi mogli imati udjela. Zar, na primjer, znamenito putovanje kapetana Visina oko svijeta na barku **Splendid** ne bi bio dobar sadržaj nekog domaćeg filma, a tim i povod za izgradnju kopije ovog slavnog broda.

Kap. Vjerko Bonačić: Grip, XVII st.